

kristendomsfientliga, ännu är jämförelsevis ringa, om den också är het nog, men den kommer utan allt tvifvel att tilltaga i styrka. Den kommer att bli rentaf fruktansvärd. På hvilken sida folkhögskolan i den striden kommer att ställa sig, därom hyser jag för min del icke det ringaste tvifvel. Folkhögskolan har från första stund ställt kärleken till fosterlandet högst, men jag vågar säga: det är rent af omöjligt, att den, som älskar fosterlandet, icke också måste älska dess invånare, dess lagar och sedvänjor, ja allt som inbegripes i ordet fosterland, och till fosterlandet hör oskilkjaktigt religionen, kristendomen. Inför denna samling kanske jag vågar citera en smula latin. Öfver ingången till rådhuset i en af våra provinsstäder står inristadt: pietate sublata, justitia tollitur. Det kan fritt öfversättas så: om religionen undergräfvades, är det snart slut med rättvisan.

Våra dagars samhällsförbättrare vilja ej förstå den satsen. De tro, att de kunna bygga upp en stat, rent af en mönsterstat utan religion, men de taga fruktansvärdt miste, och framtiden skall gifva dem orätt. Intet folk har kunnat bestå utan religion, hur bristfällig den än varit. Detta har folkhögskolan klart för sig, det är på denna grundsats den är byggd.

Jag har haft ett särskildt syfte, då jag uttalat detta. Jag har velat, att det skulle göras fullt klart för folkhögskolans representanter, hvilken ställning den nuvarande regeringen intager till folkupplysningen i allmänhet och särskildt till den svenska folkhögskolan. Utan att äga uppdrag att tala i regeringens namn vågar jag försäkra, att densamma vill ärligt och kraftigt arbeta för en ökad och förbättrad folkupplysning och att man begär ett stort misstag, om man, såsom skett, beskyller den för afvoghet mot fri forskning. Min personliga åsikt i fråga om forskning och upplysning är den största möjliga frihet, ja fullkonlig frihet, men ej en frihet, som visar sig intolerant mot motståndarna, utan en frihet, som brukar ärliga vapen.

Jag beder till sist att till denna samling representanter för den svenska folkhögskolan få uttala mitt tack för allt hvad denna skola redan uträttat, mitt tack för hvad den kommer att uträtta och min innerliga önskan, att antalet måtte mångdubblas af dem, som inom folkhögskolan söka ökade kunskaper och som där väckas och utvecklas till goda, ärliga svenskar.

Verka för »Sveriges Vål»

I andevalna hem och bland framåtsträfvande unga män och kvinnor med blick och hjärta för vårt folks förnygring i kraft och utveckling har »Sveriges Vål» en plats och en uppgift.

Nionde svenska folkhögskolemötet i Jönköping.

Detta möte tog sin början onsdag den 29 aug. och räckte i tre dagar. För en *mycket* utförlig redogörelse räcka ej denna tidnings spalter, men efter lokaltidningars meddelanden skall här ett referat lämnas.

Förhandlingarna togo sin början i tekniska skolan med afsjungandet af psalmen 124, hvarefter *direktör T. Holmberg* från Tärna å styrelsens för svenska folkhögskolans lärareförenings vägnar hälsade alla de närvarande välkomna, äldre och yngre, som arbeta i folkhögskolans tjänst, liksom ock dem, som på annat sätt intressera sig för densamma.

Han utvecklade därefter den svenska folkhögskolans program i ett tal, som framdeles kommer att inflyta i Sv. V.

Efter det talaren sålunda hälsat de närvarande, vände han sig till ecklesiastikministern Hammarskjöld, som infunnit sig till mötet, hälsade honom välkommen och uttalade, att mötet såge det som en glädje, en heder och ett godt varsel för folkhögskolan att se statsrådet nu här.

Härefter lämnades ordet åt hr Hammarskjöld, hvars präktiga anförande, som gjorde på mötets deltagare ett synnerligen värmande intryck, meddelas in extenso på annat ställe i detta n:r.

Sedan hr Holmberg tackat statsrådet för hvad denne yttrat och hvaraf tydligen framginge, att förstående, ja fullt samförstånd, funnes mellan chefen för ecklesiastikdepartementet och folkhögskolans män, togo förhandlingarne sin början.

Till ordförande utsågs, sedan folkhögskoleföreståndaren Holmström å Hvilan, som föreslagits, undanbedt sig detta förtroendeuppdrag, folkhögskoleföreståndaren H. Ödhner å Lunnevad, samt till sekreterare hr Nordgren och von Südow.

Vidare beslöt mötet att afsända telegram till konungen, till chefen för jordbruksdepartementet, till kansli rådet I. Lyttkens, till frih. Barnekow, som ifrigt arbetat för pension åt folkhögskolelärarekåren, till öfverdirektören för landbruksstyrelsen von Feilitzen, till riksdagsmännen David Persson i Tallberg och häradshöfdingen Kronlund, som likaledes värvat för folkhögskolans sak. Och erhöill ordföranden, v. ord. och sekretariatet uppdrag att formulera dessa telegram.

Beslut fattades att ej utgifva någon särskild utförlig berättelse öfver mötets förhandlingar, utan skall ett sammandrag af dessa ingå i föreningens årsbok.

Hälsningstelegram från rektor Aradius i Växjö upplästes och muntliga hälsningar från skilda håll framfördes af mötesdeltagare.

Till diskussion voro ingifna ej mindre än 17 olika ämnen.

Det första af dessa, som uppsatts af styrelsen, lydde sålunda: »Äro de nu gällande bestämmelserna från statens sida rörande folkhögskolor och landtmannaskolor tillfredsställande, eller i hvilken riktning böra de förändras? I nära samband stod det andra öfverläggningsämnet: »Hvad är folkhögskolans förnämsta uppgift, och kan det vara lämpligt att få densamma fixerad genom särskilda bestämmelser från statsmyndigheternas sida?»

Diskussionen, som blef synnerligen liflig och pågick i ett par timmar, kom också att samtidigt beröra bägge frågorna. I den första var man allmänt ense om, att bestämmelserna ej voro tillfredsställande, men om sättet och riktningen af deras förändringar voro meningarna ej så litet divergerande. Slutligen enades man om att ett utskott uppdraga att med ledning af diskussionen inkomma med resolutionsförslag. I detta utskott, som jämväl fick i uppdrag att bereda ämnena 11 och 12, som stode i ett visst sammanhang med den första, insattes hr P. Gunnarsson, Svalöf, V. Sjögren, Högalid, och E. Ingers, Hvilan. Att uppgöra förslag till yttrande i andra frågan uppdrogs åt en kommitté, bestående af hr Holmström, Hvilan, Hj. Heden, Fränsta, och J. V. Jonsson, Käfvesta.

Sedan beslut fattats att under diskussionen begränsa tiden för inledare till 15—20 minuter och för öfriga deltagare till 5 minuter, enades man om den förändring i programmet, att sammanträde skulle hållas jämväl på aftonen med början kl. 6 e. m., hvarpå förhandlingarna afbrötos vid 3-tiden för middagsrast.

På den bestämda tiden sammanträdde åter mötet, och sedan »Härliga land» afsjungits, fortsattes öfverläggningarna. Dessa rörde sig först om åttonde frågan: »Hvilken ställning bör folkhögskolan intaga till rättstafningsreformen?» Inledaren, hr V. Sjögren, Högalid, framhöll, att fast den nu vidtagna reformen vore ganska omfattande, man hade att efter 20 år vänta en ny reform och så undan för undan, så att vår rättstafning nog blefve vacklande i hundra år. Det vore ett ganska stort offer som gjorts i rättstafningsfrågan blott för att göra stafningen lättare. Nu vore frågan: böra vi genast antaga det nya systemet, som är lätt att lära? Det vore dock betänkligt ändra det stafningssätt, lärjungarne lärt sig i folkskolan. Tal. ville därför föreslå, att mötet ville uttala sig för, »att folkhögskolan bör låta sina elever bibehålla det stafningssätt, de lärt i folkskolan. V-ljud och F-ljud inläras ej, utan må eleverna beträffande dessa ljud åtnöja sig med den färdighet de förvärfvat i folkskolan».

En från inledarens afvikande me-

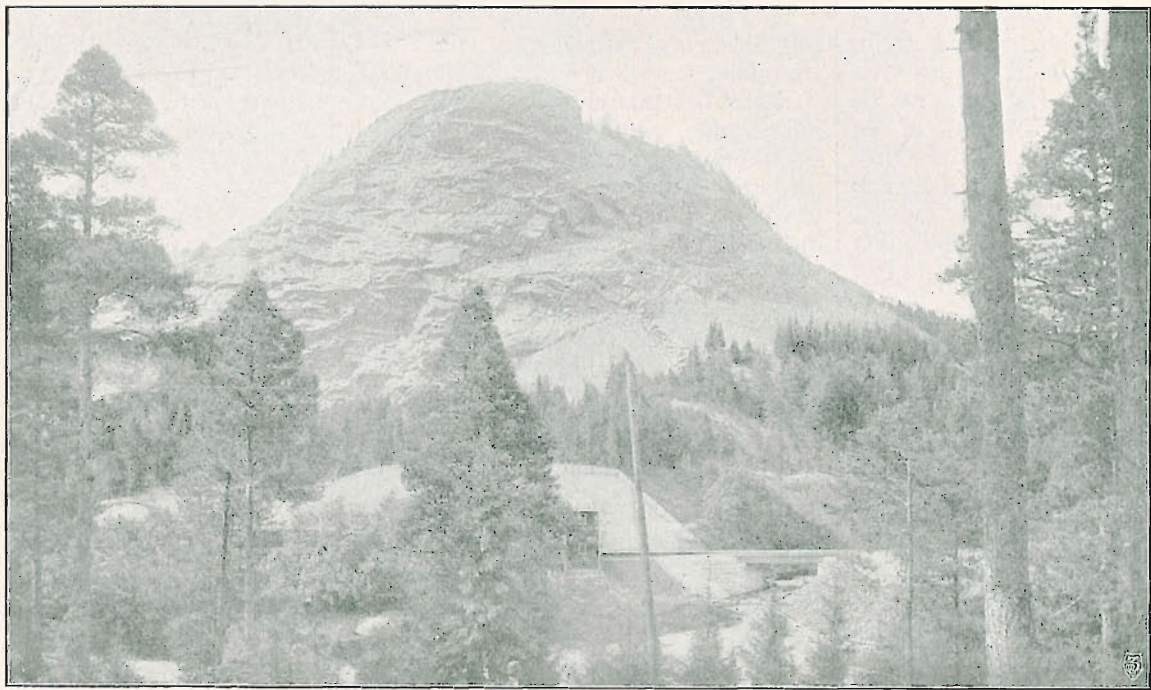
ning uttalades af *hr Ingers, von Sildow, Nordgren* och *Holmberg*, som framhöllo, att ettdera af systemen måste konsekvent följas. De tre sistnämnda hade i vissa skolor försökt det nya stafningssättet och funnit, att eleverna på kort tid tillägnat sig detsamma. *Hr Holmberg* förklarade i ett skämtsamt anförande, att eburu han hade godt namn om sig för den färdighet i rättstafning efter det gamla systemet, som han och hans elever förvärfvat, han dock som lojal medborgare ämnade tillämpa det nya stafningssättet med dess »sorgliga» nyheter.

Mötets beslut blef att låta den förda diskussionen utgöra svar på frågan.

Därpå öfvergick mötet till frågorna 12 och 11, hvaraf den första var af följande lydelse: På hvad sätt kunde

skolelärares uppgift vore så vacker, att den måste värka lifvande på entusiasmerade andar, trots alla svårigheter. Men huru skulle man kunna ställa det så, att läraren kan vara utställig? Pensionsutsikten för underlärare skulle ej värka mycket, och förutsättningen för att få behålla dem vore ringa, då de nog i allmänhet ginge öfver till bättre aflönade platser. Enda möjliga sättet att lösa frågan vore, att folkhögskolelärare med erforderlig kompetens finge rättighet till att räkna tjänsteår i kyrkans och läroverkens tjänst. Detta skulle på bästa sätt betrygga deras vanskliga ställning och åstadkomma en mycket intressant växelvärfkan mellan dessa undervisningsanstalter och folkhögskolan. I ekonomiskt afseende skulle

ställning för föreståndare, lärare och lärarinnor. En noggrannare utredning vore af nöden och borde åstadkommas af styrelsen, hvarefter ett extra möte skulle utlysas ånkom för att behandla frågan. Det vore af högsta vikt för folkhögskolan, att denna fråga ordnas, ty vore lönerna vid densamma för låga, ginge ock värdesättningen af lärarnes arbete ned. En mot majoritetens afvikande mening förfäktades af *hr Nordgren*, som ej ville, att tjänstgöring vid folkhögskola skulle medföra tjänsteårsberäkning vid allmänna läroverken. Detta vore att slå in på orätt väg och skulle sätta en underklasstämpel på folkhögskolan. Anställning vid denna skulle då blifva ett genomgångsstadium, och detta åter skulle medföra folkhögskolans intellek-

Taberg.

ett bättre samarbete komma till stånd mellan folkhögskolan och öfriga närstående undervisningsanstalter, och hvad skulle därigenom vinnas?» Och frågan 11 lydde: »Böra åtgärder vidtagas för att få löneförhållandena inom kåren bättre ordnade?» Bägge frågorna hade af utskottet beredts.

Inledaren, *hr P. Gunnarsson*, Svalöf, höll ett längre föredrag, i hvilket han först berörde realskolans möjlighet att, såsom i dess program angifves, meddela allmänlig, medborgerlig bildning. Detta måste betvivlas, då det vore nästan omöjligt bibringa 15—16-åringar dylik undervisning. Därpå öfvergick talaren till folkhögskolelärares otrygga ställning med dess ojämnhet och otrygghet i beföring, som gjorde det svårt för dem att stå själfständiga och kunna trotsa en tillfällig opinion, då det gällde deras existens. Det hade sagts, dels att ordnandet af pensionsfrågan skulle förbättra ställningen, dels att folkhög-

skolelärares ställning och gifva de unga lärarne tillfälle att pröfva för hvilket slags undervisning de passade. En sådan reform kränkte ingens rätt och vore icke något slags nådegåfva. Riksdagen skulle nog behjerta ett förslag i den riktningen, och det vore politiskt oklokt af den att ej så göra.

I samma riktning, som inledaren yttrade sig flere talare. Så *hr Ingers*, som betonade svårigheten att under nuvarande förhållanden få till folkhögskolan akademiskt bildade lärare, *hr Heden*, som framhöll, att det vore en lifsfråga för folkhögskolan att få lämpliga, akademiskt bildade lärare. *Hr Holmberg* vore något tveksam, om folkhögskolan skulle vinna eller förlora på en dylik förordning. Kanske kunde den lyfta skolan till ett högre plan, men absolut klart vore, att man borde koncentrera värksamheten på att inom den egna kåren söka åstadkomma den bästa möjliga ekonomiska

tuella tillbakagång. Folkhögskolan finge de sämsta lärarne eller ock alltjämt nya och opröfvade pedagogiska krafter. Och hvarifrån skulle man då få föreståndare? Rätta vägen däremot vore att söka förbättra så mycket som möjligt ställningen inom kåren. *Hr V. Sjögren* betonade, att om folkhögskolan skulle rätt fylla sin uppgift, man måste ställa höga anspråk på deras lärare, såsom begåfning, kunskaper och att de i moraliskt afseende stode öfver medelmåttan. Men hvarifrån skulle man få folk? Äfven om man sänkte anspråken ned till folkskollärare, skulle det af dessa vara ekonomiskt enfaldigt, om de toge platser i folkhögskolan. En utväg att höja lönerna vore kanske, om det bestämdes, att om dessa sattes till vissa belopp, staten betalade hälften däraf. *Agronomen Nils Hansson* framhöll behovet af, att äfven landtmannaskolornas lärare erhöles bättre aflöning och finge en bättre ställning. *Fru Cecilia Bååth-*

Holmberg erinrade om, att lönerna utginge ej sällan efter ungefär samma norm som i början af 1870-talet, och dock vore förhållandena nu helt andra. Lönerna behöfde höjas utmed hela linjen både för lärare och föreståndare. *Hr Holmström* ansåg det gynnsamt för folkhögskolan, att lärarnes löner höjdes, liksom att möjlighet funnes för dem att öfvergå till lärovärken. Ett sätt att bereda möjlighet för ökning af lärarnes löner vore kanske förhöjning af elevernas årsavgifter. Vid de skånska skolorna vore dessa ganska höga med friplatser för obemedlade.

Sedan sålunda diskussion pågått i närmare tre timmar, afslutades den vid 8-tiden på kvällen, och beslöt sig mötet för följande uttalande i de före-

Nästa dags förhandlingar börjades kl. 10 med afsjundandet af psalmen 224.

Därpå upplästes ett från konungen ankommet så lydande svarstelegram:

Jag tackar nionde svenska folkhögskolemötet för dess hälsning.

Oscar.

Första frågan för dagen gällde: »Uppfylla statsunderstöden till mindre bemedlade elever med nuvarande fördelningssätt till fullo sitt ändamål?»

I sitt inledningsföredrag framhöll *hr A. Nordgren*, att afsikten med dessa understöd vore att sätta mindre bemedlade eller medellösa elever i stånd att besöka skolan, men det nuvarande beloppet, hvarmed de utgingo eller i medeltal 50 kr, vore ej mer än $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{5}$ del af utgifterna för en kurs. Alldeles medellösa blefve ej hjälpta här-

jämväl tjänstefolket in i folkhögskolan, och särskildt underströk *Fru Cecilia Bååth-Holmberg*, att den senaste ökningen i riksdagens anslag till folkhögskolorna just afsett att bereda tillfälle för flera obemedlade att besöka dem.

Mötet beslöt att uttala sig för såsom *hr Holmström* föreslagit, att stipendierna skulle utdelas som hittills, att begära ökad statsunderstöd för mindre bemedlade, och att villkoret för statsbidrag till landtmannaskolor om att lika belopp skall anskaffas från annat håll som det, hvilket utgår ur statsmedel, måtte strykas. Slutligen gjordes det principuttalande, att högst 60 proc. af eleverna måtte erhålla understöd af statsbidrag.

Svarstelegram från frih. Barnekow

Vy från Jönköpingstrakten.

liggande frågorna, i n:o 12: »Mötet uttalar den bestämda åsikten, att tjänstgöringen vid folkhögskola är så makt-påliggande och ansvarsfull, att ordinarie lärare vid folkhögskolan böra få sin tjänstgöring därstädes bedömd såsom öfvad i kyrkans, de allmänna läroverkens eller folkskolans tjänst, därest han för öfrigt är behörig för dylik ordinare tjänst»; i n:o 11: »Mötet uppdrager åt styrelsen att insamla uppgifter om löneförhållandena inom de stater och kårer, i hvilka samma slags krafter ingå som folkhögskolan och landtmannaskolan behöfva i sin undervisning. På grundval af dessa uppgifter inkommer styrelsen med förslag till nästa möte. Filosofie kandidat eller licentiat, som tjänstgör såsom andre lärare vid folkhögskola, eller hufvudlärare vid landtmannaskola böra åtnjuta samma aflöning som lärare i motsvarande fall uppbär vid allmänna lärovrken.»

*

med, och i förteckning öfver eleverna och deras föräldrar visas, att blott ytterst få af eleverna utgå från torpare- och statarehem, hvilket visar, att folkhögskolan ej når ned till dessa kretsar. Då riksdagen nu ökat anslaget till understöd från 25,000 till 35,000 kr., ville talaren ökning af stipendiernas belopp till dels 100—50 för manliga, dels 50—25 för kvinnliga. Och vidare skulle stipendierna få sökas före inträdet och tillsättas af styrelserna. Härigenom skulle folkhögskolan kunna nå längre ned och i sin mån bidraga att minska klasskillnaden.

Diskussionen blef både liflig och långvarig. Mot inledaren uppträdde *hrr Holmström, Holmberg, Gunnarsson, Lundgren* m. fl., som ville, att de nuvarande bestämmelserna för stipendierna skulle bibehållas, hvaremot *hr Ingers* i all hufvudsak instämde med inledaren. Flere af talarne betonade liksom inledaren vikten af att få

och kanslirådet *Lyttkens* upplästes, hvarpå togs en stunds rast.

»Folkhögskolans närvarande ställning.»

var föremål för en intressant, med en mängd smärre humoristiska smådrag späckad framställning af *hr Odhner*.

I föredraget betonades starkt folkhögskolans *nordiska* karaktär, medan *det svenska* borde mera indirekt framträda under lärarnes personliga umgänge med eleverna. Efter »Jönköpings Posten» återgifves härmed vidare följande:

»En spännande episod vid folkhögskolemötet.»

Vid slutet af förmiddagens sammanträde i dag med det här nu församlade nionde svenska folkhögskolemötet inträffade en episod, som väckte det största uppseende och mottogs med blandade känslor af de närvarande, allteftersom de gillade eller ogillade

de därvid uppträdandes anföranden och ställning i öfrigt till de behandlade spörsmålen. Händelsen torde ock komma att låta tala om sig i vidsträckt kretsar.

Folkhögskoleföreståndaren Odhner från Lunnevad, mötets ordförande, hade hållit ett föredrag om »folkhögskolans närvarande ställning», hvilket föredrag mot slutet formade sig till ett direkt angrepp mot den äfvenledes närvarande folkhögskoleföreståndaren Teodor Holmberg — dock utan att dennes namn nämndes — för hans uppträdande i norska frågan vid och efter fjolårets unionsbrott samt för hans inlägg i allmänhet i de politiska striderna för dagen. (Som bekant klandrade hr Holmberg i sin tidskrift »Sveriges Väl» skarpt norrmännens tillvägagående och bidrog bl. a. till att ett beräknadt nordiskt folkhögskolemöte i Köpenhamn blef inställt på grund af våra norska bröders trolöshet. I år uppträder hr H. också lifligt och intresserad till förmån för en nationell svensk demokratisk samling af alla samhällsklasser på proportionalistisk grund.) Hr Odhner beklagade naturligtvis hvad som skett 1905, och det hade känts lika djupt i alla svenska hjärtan, enkannerligen folkhögskolemännens, äfven om de ej alla så mycket talat om det. Hvad stort sker sker tyst, och fosterländskheten i allmänhet är någonting alldeles för stort och heligt, för att man därpå skall göra ett bravurnummer. Liksom det finnes en vrånbild af kärleken i den lättsinniga kurtisen, så finnes det en vrånbild af fosterlandskärleken och den heter chauvinism. Enhet, ej split mellan nordens folk måste f. ö. vara lösen äfven efter 1905, och om ej nordens folk finna hvarandra, går det dem alla illa. Tal. varnade slutligen äfven för den inhemska politikens inblandning i folkhögskolan.

Hr *Holmberg*, som hela tiden suttit med anteckningsboken och penna i hand, tog nu till ordet, vände sig först till sin »vän, herr ordföranden» och bad få fråga, om ej senare delen af hans föredrag varit riktad, ej till de unga, utan till honom (hr Holmberg) personligen.

Härpå svarade hr Odhner:

— Det är sagdt till de unga med anledning af direktör Holmbergs uppträdande.

Sedan hr H. därpå vändt sig till mötet och frågat, om diskussionen var fri och särskildt om det vore honom tillåtet att efter hr Odhners nyss afgifna förklaring få försvara sig samt härpå erhållit »ja» till svar, protesterade han i ett indigneradt anförande mot detta underkännande af hans känslor i stora fosterländska frågor, som hr Odhner enligt hans mening gjort sig skyldig till. Tal. vore lika stor vän af en ärlig skandinavism som någonsin den förre, och han kunde underskrifva det allra mesta af hvad denne i detta

afseende sagt. Men han ansåg en ärlig remna mellan de nordiska folken bättre än en falsk bro. Ty på denna bygges ingen äkta skandinavism upp. Och han fordrade, att norrmän och danskar skulle ärligt bekänna: »Vi ha sårat er, I svenskar». Förr kunde intet värkligt samförstånd oss emellan äga rum. F. ö. hade tal. i de inhemska politiska striderna ofta hyst sympatier för minoriteterna och känt med dem. Så under tullstridens dagar m. fl. sådana. — Därför vore han nu också proportionalist. Och detta vore ingen inblandning af folkhögskolan i politiken.

Efter detta togs ordet af *folkhögskoleföreståndaren Holmström* från Hvilan, som ansåg de fällda orden kräfvat ytterligare ett. Här har sagts under folkhögskolans utveckling, att vi ej skola befatta oss med politik. Men på senaste tiden har ej detta fått gälla, därigenom att en tidskrift, som först utgaf sig för att vara organ för den svenska folkhögskolan, uppträdde polemiskt i politiska frågor och detta på ett sätt, som ej stämt öfverens med den respekt för andras åsikter man är skyldig att hysa. Äfven om detta tidskriftens uttalande för att vara organ för folkhögskolan numera borttagits, så torde den dock ännu i vissa kretsar betraktas som sådan, och jag anser mig därför kunna instämma i de ord hr Odhner här yttrat, äfven om de ej kommo i den form jag tänkte mig. Vi ha tigit hittills i denna polemik, men det är endast respekt för våra åsikter vi fordra.

Hr *Holmberg* gennämte härtill i ett nytt anförande, att denna sublim tystnad, som herr Holmström talat om, varit fullkomligt onödig, då tidskriften »Sveriges Vals» spalter stått öppna för hr Holmström som för talaren, hvilken ej haft för afsikt att brista i respekt för andras åsikter. Hr Holmström hade där lika väl kunnat uttala sin protest som nu på mötet. »Jag är för öfrigt den försvarande och anfallne» slutade hr Holmberg, »må man komma ihåg det!»

Hvarje talares anförande åtföljdes af dånande applåder, äfven om man märkte, att de kommo från olika mötesdeltagare för de olika talarne, och det hela hade som nämnts en synnerligen dramatisk effekt.*

Att denna tilldragelse lade allmän misstämning öfver mötet, är gifvet, och den har refererats och från olika håll utlagts rundt om i vårt land, allt efter de olika politiska åsikter och lifsuppfattningar, som spegla sig i prässen. Eftersom anfallet icke minst rörde sig om hvad som stått att läsa i »Sveriges Väl» samt om folkhögskolans och denna tidnings inbördes förhållande, är det en rätt och en plikt för undertecknad att söka klargöra några synpunkter och förhållanden, som ej i prässen just kommit till synes,

men som äro nödvändiga för ett rätt bedömande.

Klart är, att en folkhögskoleman liksom såväl som hvilken annan medborgare som helst har rätt att offentligen i tal och skrift uttala sig i dagens frågor, och lika tydligt är, att den starka söndring, som gör sig märkbar inom hela vårt folk med hänsyn till klasskampen, spelet om makten, förhållandet mellan Sverige och dess grannar, mellan kristen lifsåskådning och den kristendomsfientliga o. s. v., äfven måste komma fram i folkhögskolans lärarekår. Men jag anser det vara ett stort fel att förvandla ett skolmöte till en politisk stridsplats. På lika plattform bör striden föras, så att hvad en tidning för fram också må i en tidning bemötas. »Sveriges Väl» är sedan flera månader tillbaka ett absolut enskildt företag och alltså icke den svenska folkhögskolans officiella organ. Detta veta herrar Odhner och Holmström mycket väl, och om några utanförstående personer möjligen haft en annan nppfattning, så är ej detta nog skäl att vid ett skolmöte anfalla en skolman för hvad han gör som en fri medborgare. Och äfven om denna tidning under sin allra första tillvaro hade ett slags officiell prägel, så har den dock aldrig utgett sig för att vara ett skolblad utan ett organ »för nationella sträfvanen». Men äfven under detta första korta skede hade jag full rätt att skärskåda den skandinaviska frågan från en rent svensk synpunkt i st. f. den gamla mycket danskt färgade.

Att hr Odhners angrepp blef till ett »uppträde», vållas därpå, att det otvivelaktigt var ett planlagt angrepp »i ryggen». Ty gång på gång betonades i föredraget — som var skrifvet, alltså icke en stundens ingivelse — att det innehölle maningar »till de unga», och så blef det ändock ett våldsamt angrepp på den näst äldste skolmannen vid mötet. Men icke nog därmed: före föredraget uttalade föredragshållaren, att någon diskussion icke afsågs eller önskades efteråt. Meningen var alltså, att föredraget skulle sluta med ett angrepp, som skulle kraftigt applåderas och sedan få inför allmänheten den tydningen, att den svenska folkhögskolans lärarekår enhälligt uttalat sig mot mig. Så blef nu ingalunda förhållandet, emedan anfallet strax parerades, och dagen efteråt syntes det, att de angripande icke funno det opportunt att göra en ganska säkert aftalad kupp, som ofelbart skulle slutat med folkhögskolelärareföreningens sprängning. Politik vid folkhögskolan indrages ej genom en fri medborgares tidningsvärksamhet, men därigenom att vid ett folkhögskolemöte af dess egen ordförande ett politiskt partiangrepp gjordes, ett angrepp, som fortsattes af andra.

Hur lätt hade det ej varit att be-

handla hela denna sak öppet och kamratligt i slutet lag i st. f. vid en officiell och offentlig öfverläggning!

Nu som alltid stå denna tidnings spalter öppna för genmål från ledarne å den andra sidan.

*

Tredje och sista dagens förhandlingar öppnades med afsjungandet af psalm 33, hvarpå upplästes ett från statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet A. Petersson anlänt så lydande svarstelegram.

Ett hjärtligt tack för hälsningen och en varm välönskan för den svenska folkhögskolan och dess framtid.

Alfred Petersson.

Den kommitté, som tillsatts för att inkomma med förslag till definition på hvad som är folkhögskola, hade ingifvit så lydande förslag:

»Folkhögskolan är en sådan läroanstalt, som afser att åt vuxna unga män och kvinnor meddela en allmänt medborgerlig bildning, hvarvid en väsentlig vikt skall läggas vid ett väckande, till ett personligt tankelif samt sedlig kraft och styrka fostrande undervisning i humanistiska och naturvetenskapliga ämnen med särskild hänsyn till att lärjungarna lära känna sitt eget land, dess historiska utveckling och nuvarande samhällsförhållanden, dess andliga och materiella hjälpkällor samt att de i öfrigt bibringas de kunskaper, som kunna förhjälpa dem till ett kraftigt arbete på de uppgifter, som vänta dem i lifvet.»

Förslaget godkändes med det tillägg, att styrelsen skall på lämplig plats i yttrandet göra ett tillägg, som afser hänvisning till den lagstadgade bestämmelsen om minimitiden för undervisningen i folkhögskolor. Angående inspektion af folkhögskolorna skulle kommittén likaledes afgifva förslag. Kommittén föreslog, då frågan ännu ej vore mogen till afgörande, att med densamma skulle få anstå till ett kommande möte.

Vidare hade kommittén i frågan n:r 1 angående gällande bestämmelser om folkhögskolan hemställt, att åt föreningens styrelse måtte uppdragas att utarbeta en för alla folkhögskolor gemensam stadga, i hvilken införas bestämmelser, afsedda att lämpligen trygga lärarens ställning. Därvid bör bland annat bestämmas, hvad som menas med ordinarie lärare, villkoren för hans anställning i och aflägsnandet ur tjänsten samt upphäfvande af olagligt affattade styrelsebeslut. Detta förslag antogs.

Styrelsens berättelse för tiden från senaste mötet föredrogs.

Likaledes meddelades utdrag ur föreningens räkenskaper, och framgick därpå, att under den tid redovisningen omfattar inkomststaterna uppgått till 2,700 kr. och utgifterna till 3,812 kr., hvadan en brist uppstått på omkring 1,100 kr. Hufvudparten af denna

brist eller 500 kr. kommer på utgifter för pensionsfrågan. På förslag af hr Holmberg beslöts, att för bristens nedbringande söka få från hvarje folkhögskola 20 kr., däraf hälften af styrelserna och hälften af lärarepersonalen.

På förslag af hr Holmström uttalades till styrelsen och särskildt kassaförvaltaren ett tack för det myckna arbete som utförts.

Till revisorer utsågos lärarne vid Skaraborgs läns folkhögskola.

Förslag till stadgar för svenska folkhögskolans lärareförening förelåg, men beslöts på yrkande af hr Holmström att uppskjuta härmed. Likaledes enades man om, att den nuvarande styrelsen skall fungera till det möte, som skall hållas nästa år, och skola till det styrelseval, som då kommer att hållas, förseglade röster infordras från föreningsledamöter, som ej finna sig till mötet.

»Om den experimentala metoden i folkhögskolans naturvetenskapliga undervisning» höll hr A. Nordgren, Lunnevad, ett längre inledningsföredrag.

Då detta var af uteslutande pedagogisk art, torde här ej vara platsen att redogöra för detsamma, men kommer det enligt mötets beslut att ingå i årsboken.

»Bör icke åt nationalekonomi ett större rum beredas i undervisningen?» — Öfver denna fråga höll direktör T. Holmberg ett kort föredrag. Våra dagars politik är social politik och folkhögskolan kan ej vara en medborgarskola, om hon ej ställer sig intim med det sociala lifvet. Kan man ej lära eleverna förstå detta, har skolan förlorat en af sina förnämsta uppgifter. Det råder den största okunnighet i vårt land i de enklaste sociala frågor. En lärare i humanistiska ämnen måste därför studera sociala ämnen och söka utmynta sina kunskaper så mycket som möjligt. — Han får naturligtvis ej agitera i något socialpartis riktning men objektivt belysa det mänskliga lifvets förhållanden och inskräpa aktning för samhällets lagar. Vi behöfva växa i social syn på tingen. Man tror vanligen, att man ej kan vara socialt tänkande utan att vara socialist, men skillnaden är alltför påtaglig. Eleverna böra lära sig att se socialt, därigenom brytes udden af klassegöismen och det är nationalekonomiens uppgift i skolan.

Med sitt anförande hade tal. velat betona vikten af att nationalekonomien ägnades mera uppmärksamhet i folkhögskolorna och i främsta rummet borde 1900-talet studeras, hvarigenom den bästa öfversikten vunnas öfver industriens och kapitalismens utveckling.

I frågan yttrade sig vidare hrr Odhner, Holmström, Bohlén, Ingers, Heden, Strandmark och Sjögren. Samtliga framhöllo ämnets vikt, men ansågo de bägge sista, att undervisningen i ämnet

finge ingå i den historiska undervisningen.

Diskussionen fick utgöra svar å frågan.

Om gemensam anvisning af litteratur för fortsatt självstudium af folkhögskolans och landtmannaskolans elever hade hr Velin väckt förslag.

Utarbetandet af en härför lämplig handbok uppdrogs åt en kommitté af 3 personer, en humanistiskt, en naturvetenskapligt och en landbruksvetenskapligt bildad, och insattes i denna kommitté hrr Ingers, Nordgren och Hanson.

Mötet afslutade på eftermiddagen sina förhandlingar. Med anledning af ett af hr Holmberg väckt förslag om lämpliga åtgärders vidtagande för erhållande af anslag till en andra årskurs vid de kvinnliga folkhögskolorna, beslöt mötet uttala önskvärdheten härpå.

En af doktor Holmström uppställd fråga, om ej någon anordning borde vidtagas t. ex. genom inrättande af en eller flera byråar för de från folkhögskolorna och landtmannaskolorna utgående elevernas praktiska utbildning vid välskötta egendomar, inleddes i förslagsställarens frånvaro med ett upplysningsrikt anförande af agronom Hansson fr. Hvilan. Mötet förklarade sig behjärta, att den praktiska utbildningen af elevernas jordbrukskännedom kraftigt främjas genom deras anställning som arbetare å välskötta egendomar, och böra folkhögskolorna och landtmannaskolorna göra hvad de kunna i detta syfte. — Sedan man där efter diskuterat sättet att få årsboken mera spridd, utan att man gjorde något uttalande härom, uppdrogs åt styrelsen att bestämma platsen för nästa årsmöte. Ordföranden hr Odhner afslutade därefter mötet.

Under några timmar voro de flesta mötesdeltagarna samlade till samkväm i Stora Hotellet, där en viss försonlighet å de motsatta hållen gjorde sig gällande. Tal höllas af T. Holmberg, dr Diemer fr. Danmark — ett synnerligen vackert tal —, af fru Cecilia Bååth-Holmberg, af hrr Odbner, Lundgren, N. Hansson, G. Brockman, Strandmark m. fl., hvarjämte rektor Dahlgren fr. Seffle folkhögskola på ett utmärkt sätt föredrog bitar af Fröding, vacker sång och musik utfördes af fröken M. Wickbom samt herrar Molin och Norlind. Fästen slöts med afsjungandet af Grundtvigs »De gamla tider hän har unnit», hvarefter många, särskildt de äldre, aflägsnade sig. Därefter hyllades hr Odhner och hr Holmberg angreps återigen, tills agronom N. Hansson fr. Hvilan lugnade stämningen. Härmed slöts det nionde svenska folkhögskolemötet i Jönköping.

Mycken tid till utflykter tog man sig ej, men den vackra stadsparken besågs, hvarjämte en tripp gjordes till mossodlingarna å Flabult samt till Ta-berg, som bestegs och hvarifrån en

underskönt storartad utsikt gafs öfver Jönköping, en flik af Vättern och det väldiga skogrika småländska höglandet.

T. Hbg.

Berättelsen om en hund.

Af William Wallace Cook.

(För S. V.)

Ingen ägde honom! Ingen önskade att äga honom. Men han hade bestämt sig för att tillhöra någon, och han valde Patterson.

Han började nu rent af förfölja Patterson, smög sig efter honom med nosen mot jorden, och det hjälpte icke, att Patterson allt emellanåt undfägnade honom med en spark — han var sin självvalde husbonde lika tillgifven för det.

Patterson var förman i guldgräfvärlägrät. Hans hat till hundar hade blifvit en fix idé; det fanns allt för många af dem i lägrät, och denne bastard af en spansk hund och en prärvarg gjorde Patterson helt närvös.

Hunden hade en dag smugit sig in i lägrät från de omgivande fjällen. I början fann man honom ej eus värd ett namn; till slut omtalades han dock som »Jim».

Slutligen lånade Patterson en dag en revolver och vandrade med sin långsamma gång upp genom bärgsklyftan, som vanligt följde af Jim. Sex tydliga skott hördes däruppiifrån, men likväl var Jim tillbaka i lägrät före Patterson och stirrade förebrående på honom bakom hörnet af redskapsskjulet. Det ena örat var till hälften bortskjutet, i benet hade han fått en kula, men hvart de andra fyra kulorna tagit vägen, det kunde Patterson aldrig förklara.

Hela lägrät kom på benen för att göra slut på Jims lidanden, men Jim linkade bort och försvann uppe i bär-gen. Då han nästa gång uppenbarade sig, hade han enligt prärvargarnas sed bitit af det obrukbara benet.

En morgon fann förmannen på trappan utanför sitt hus de jordiska kvarlevorna af ett murmeldjur, som en grufarbetare för en vecka sedan dödat och kastat ned i en fjällklyfta. Man kände lukten af den öfver hela lägrät. Patterson lät bära den en fjerdedels mil upp i klyftan och anmärkte, att om detta skulle vara ett skämt, så var det rätt taktlöst.

I början misstänkte ingen Jim; men när samma murmeldjur tre gånger efter hvartannat blef lagdt på Pattersons trappa, måste man antaga, att Jim var den skyldige.

Nu fabricerade Blake en helvetesmaskin, ett slags bomb, bestående af en lunta och ett skålpund krut, inlagdt i en bit lärf.

Hela grufvägret var i spändt inträse och höll nattvakt för att se, hvad Jim

nu skulle hitta på. Kl. fem på morgonen kom han släpande med murmeldjuret, och i samma ögonblick han nedlade det vid Pattersons dörr, tände Blake luntan och kastade helvetesmaskinen på Jim. Denne tänkte, att det var ett vänskapsbevis, och bar lärfstbyltet bort till Pattersons dörr.

Som en blix flög Patterson upp och slog ett ämbar vatten öfver bomben och hunden.

Det olyckliga djuret försvann, men fortfor att smuggla hvarjehanda saker till Pattersons dörr. En gång var det ett ben, en annan gång en halfdöd skallerorm; men hans tre sista vänskapsgåfvor försatte hela lägrät i häpnad och spänning.

Den första var en hufvudskalle, blekt af sol och vind och med en pil fastsittande i ögonhålan.

Den andra var en läderpung, gammal nog att ha tillhört de första spanska eröfrarne. I pungen låg ett par kvartsstenar, som innehöllo en massa guld. En så rik guldådra kunde ingen minnas sig hafva sett på vid omkrets. Hvar hade väl Jim funnit detta?

Patterson ansåg, att Jim funnit båda sakerna på samma ställe och att indianer en gång ihjälslagit en guldgräfvare, omedelbart efter att han gjort detta fynd, som skulle bragt honom stora rikedomar.

Patterson, Blake och Reynolds lade sig nu på lur för att följa efter Jim uppe i bär-gen, när han nästa gång kom på besök i lägrät.

Vid midnatt kom Jim linkande upp från den stora bärgrämnan, och i munnen bar han något hvitt. Med stor omsorg nedlade han detta på dess gamla plats, hvarefter man gjorde ett litet besök på gödselstacken bakom köket.

De tre guldgräfvare följde hunden, då han kort därefter linkade tillbaka upp genom bärgsklyftan. I månskenet sågo de tydligt, hur en flock prärvargar plötsligt kommo rusande fram och kastade sig öfver honom. Patterson, Blake och Reynolds skyndade fram och kommo just i lagom tid att rädda hans lif. Vargarna störtade tjutande bort, och Jim tog till bens på sina tre fortkomstledamöter och var i ett nu försvunnen.

Patterson och hans kamrater återvände till lägrät och funno, att Jims sista kärleksgåfva var skelettet af en människohand. Detta hade otvifvelaktigt tillhört samma kropp som hufvudskallen.

Tidigt nästa morgon följde kamraterna blodspåren efter Jim från den plats, där drabbningen stått och långt upp bland bär-gen. Till slut försvann spåret i den röda jordmånen invid en djup bärgsklyfta, som här trängde sig ihop och blef endast ett tjugo-tre-tio-tal fot bred.

Himlen var mulen, ett åskväder drog upp, och Blake spådde utbrottet af

ett skyfall, som skulle komma att förvandla klyftans nu fredliga lilla håll till en rasande flod. De blefvo ense om att återvända till lägrät.

Blake gick nedför den branta bär-gsidan och ropade varnande åt Patterson, som börjat stiga uppför den motsatta bärgväggen, att taga sig i akt, emedan en sextio fot hög granitmur brant reste sig öfver honom. Han vinkade tillbaka och började åter stiga ned, då regnet plötsligt utbröt med all tropikernas våldsamt. Högt uppe från bärgsklyftan kom en skummande vattenmassa rullande med iltägsfart, och bäcken blef en brusande ström, hvars bölja fylde klyftan.

Patterson kunde icke undkomma. Han måste stanna kvar på den öfversta afsatsen och afvänta den stund, då vattnet skulle nå honom och rycka honom med sig.

»Han är förlorad!» stönade Blake förtviflad.

»Se dit!» ropade Reynolds och pekade på Jim, som stod straxt ofvanför dem och skälfvande såg bort mot Patterson.

I detsamma fick Blake en lycklig tanke. Han grep säkerhetslinan, som de tagit med sig på vandringen, och knöt dess ena ända om halsen på Jim.

»Ropa på honom, Patterson», skrek han; men hans röst nådde ej fram öfver vattnets brus. Patterson hade emellertid sett och förstätt.

»Hitåt Jim! Hallå Jim!»

Han stod i vatten till knäna, tryckte sig i förtviflan intill den hala granitväggen och lockade för första gången på det misshandlade djuret.

Jims hörsel var skarp, och denna röst kunde han icke motstå. Han kastade sig ut i den hvirflande vattenmassan, slungades hit och dit, men uppnådde efter otaliga ansträngningar den man, hvars vänskap han så länge åtrått att vinna.

Patterson knöt repet om sitt lif, tog hunden i sin famn, och nu halades de båda genom hvirflarna öfver till den andra sidan.

Då hunden strax därefter låg i dödsryckningar, föll Patterson på knä bredvid honom och smekte hans fula hufvud. Så blef Jim stilla och stel, och tårarna strömmade utför Pattersons kinder, när han åter reste sig upp.

Detta var hans tribut till Jim. — De tre kamraterna funno emellertid den rika guldådran och blefvo betydande och inflytelserika män.

Men Pattersons hjärta svider ännu, när han tänker på sin trogne vän Jim.

Det fins intet missöde, som inte har något godt med sig. En man, som förlorat alla tänderna, behöfver inte vara rädd för att bita sig i tungan.